

**Protokół z X posiedzenia
Międzyresortowego Zespołu do spraw materiałów niebezpiecznych zalegających
na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej**

5 grudnia 2024 r.

Ministerstwo Infrastruktury, ul. Nowy Świat 6/12 w Warszawie

1. Otwarcie posiedzenia i powitanie uczestników

Z upoważnienia Ministra Infrastruktury spotkaniu przewodniczyła Pani Natalia Zając – Zastępca Dyrektora Departamentu Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej w Ministerstwie Infrastruktury.

Spotkanie miało formę hybrydową z możliwością udziału online, z której skorzystali przedstawiciele RDOŚ oraz BHMW.

2. Przyjęcie porządku obrad

Porządek obrad został przyjęty bez uwag.

3. Przedstawienie informacji nt. wykonanych do tej pory działań na obszarach morskich farm wiatrowych (MFW) wraz z podaniem liczby wydobytych i zneutralizowanych materiałów niebezpiecznych i kosztów przeprowadzonych działań (MAP)

Przedstawiciel MAP zreferował najważniejsze działania podejmowane przez podmioty nadzorowane przez MAP na obszarach MFW w odniesieniu do zatopionych materiałów niebezpiecznych. Następnie zaproszeni goście reprezentujący GK ORLEN oraz GK PGE uzupełnili przedstawione informacje i odpowiedzieli na pytania Członków Zespołu.

Przedstawiciel MON zwrócił uwagę na przeznaczenie i właściwy sposób wykorzystania poligonów morskich – nie każdy z nich służy neutralizacji zatopionych materiałów niebezpiecznych. Wytyczne dotyczące postępowania ze zidentyfikowaną zatopioną amunicją znajdują się w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 26 września 2023 r. w sprawie oczyszczania terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych.

Przedstawiciel UM w Gdyni podkreślił, że środowisko morskie jest dynamiczne i przy podejmowaniu decyzji o pozostawieniu na dnie zidentyfikowanych zatopionych materiałów niebezpiecznych należy uwzględnić szczegółową indywidualną analizę ryzyka w aspekcie potencjalnego zagrożenia dla bezpieczeństwa ludzi i żeglugi oraz negatywnego wpływu na stan środowiska morskiego.

Przedstawiciele MAP oraz zaproszeni goście z GK PGE i GK ORLEN poinformowali, że każdy przypadek dotyczący odnalezienia i zidentyfikowania przez podmioty nadzorowane przez MAP zatopionych materiałów niebezpiecznych w procesie budowy morskich farm wiatrowych, w tym także w fazie przygotowawczej, podlega zgłoszeniu zgodnie z obowiązującymi przepisami i procedurami do właściwego podmiotu. Dodatkowo przedstawiciel MAP poinformował, że istotnym czynnikiem brany pod uwagę i warunkującym działania w obszarze zatopionych materiałów niebezpiecznych przez podmioty nadzorowane przez Skarb Państwa, które realizują budowę morskich farm wiatrowych, są koszty neutralizacji zatopionych materiałów niebezpiecznych. W przypadku decyzji o pozostawieniu obiektu na dnie, wyznaczane są przez specjalistów wystarczające strefy bezpieczeństwa, na których nie są prowadzone żadne prace. Dodatkowo dla każdego projektu MFW na etapie przygotowawczym oraz po wybudowaniu MFW są przeprowadzane coroczne inspekcje

w celu monitorowania występowania ewentualnych zagrożeń związanych z potencjalnym przemieszczaniem się materiałów zalegających na dnie morskim.

4. Przedstawienie informacji nt. projektu „Analizy ryzyka dla ludności związanego z zagrożeniami wynikającymi z zalegania materiałów niebezpiecznych w obszarach morskich RP”, omówienie zgłoszonych uwag (MSWiA)

Przedstawiciel MSWiA omówił przebieg prac nad analizą i przedstawił stanowisko, że powinna ona być dokumentem sygnałowym dla innych dokumentów dedykowanych reagowaniu kryzysowemu, w tym Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego (KPZK).

Przedstawiciel MON zwrócił się z prośbą o pisemne ustosunkowanie się do zgłoszonych uwag i pytań oraz o uwzględnienie w treści analizy: a) wniosków z pracy Międzyresortowego Zespołu do spraw zagrożeń wynikających z zalegających w obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej materiałów niebezpiecznych przedstawionych w Sprawozdaniu z realizacji zadań powierzonych Międzyresortowemu Zespołowi do spraw zagrożeń wynikających z zalegających w obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej materiałów niebezpiecznych, które zostało przyjęte przez Radę Ministrów 19 stycznia 2022 roku, oraz b) zakresu działania i zadań obecnego Zespołu określonych w Zarządzeniu nr 345 Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 października 2022 roku w sprawie Międzyresortowego Zespołu do Spraw Materiałów Niebezpiecznych Zalegających na Obszarach Morskich Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. z 2022 r., poz. 1042).

Przedstawiciel UM w Gdyni podkreślił, że opracowywana analiza jest ważnym dokumentem, zbierającym i systematyzującym informacje i dane istotne dla przygotowywania planów zarządzania kryzysowego. Można rozważyć uwzględnienie w niej wyników badań realizowanych dla MFW.

Przedstawiciel MSWiA zaapelował o przekazanie materiałów źródłowych będących w posiadaniu Członków Zespołu do Sekretarza w celu wykorzystania ich przy aktualizacji analizy MSWiA.

Przedstawiciel GIOŚ zaproponował rozważenie wykorzystania w przyszłości w pracach Zespołu wyników projektu MUNIRISK, którego jednym z celów jest analiza ryzyka związanego z wybuchowymi pozostałościami wojennymi (UXO).

Przedstawiciel MON zaproponował, żeby w związku z pracami Rządowego Centrum Bezpieczeństwa (RCB), dotyczącymi aktualizacji KPZK, Członkowie Zespołu rozważyli przygotowanie stosownego wkładu w części dotyczącej skażeń na morzu w odniesieniu do materiałów niebezpiecznych zalegających w obszarach morskich RP.

Termin przesyłania do Sekretarza Zespołu wkładów i uzupełnień do opracowywanej przez MSWiA analizy to 31 grudnia 2024 r. Następnie MSWiA podejmie pracę nad kompilacją dodatkowych danych i pisemnym ustosunkowaniem się do zgłoszonych uwag i pytań dotyczących analizy.

5. Przedstawienie informacji nt. ćwiczenia morskiego organizowanego przez MSWiA w 2025 r. (MSWiA)

Przedstawiciel MSWiA poinformował, że ćwiczenie planowane jest na czerwiec 2025 r. W marcu 2025 r. zostaną opracowane szczegółowe scenariusze ćwiczenia.

Przedstawiciel UM w Szczecinie zaproponował przedstawienie na nadchodzącym posiedzeniu Rady SAR propozycji skorelowania tych ćwiczeń z ćwiczeniami SAR.

Przedstawiciel MSWiA podziękował za tę propozycję i poinformował, że głosowana w Sejmie ustawa o ochronie ludności i obronie cywilnej ma na celu zapewnienie finansowania tego rodzaju

ćwiczeniom. Do tej pory ich koszt pokrywały w ramach własnych budżetów organy je organizujące i w nich uczestniczące.

6. Przedstawienie informacji nt. opracowania jednolitego, zbiorczego zestawienia wszystkich prac badawczych i naukowych realizowanych w odniesieniu do materiałów niebezpiecznych zatopionych w polskich obszarach morskich, zawierającego zarówno dane dotyczące projektów (badań naukowych) już zrealizowanych, jak i planów takiej działalności (MNiSW)

W związku z nieobecnością przedstawiciela MNiSW omówienie realizacji zaległego zadania odbędzie się na następnym posiedzeniu Zespołu.

7. Przedstawienie informacji nt. prac mających na celu neutralizację min morskich w Zatoce Gdańskiej i Zatoce Puckiej zrzuconych w 1939 r. przez stawiacz min ORP Gryf (neutralizacja 18 zidentyfikowanych min) (MON)

Przedstawiciel MON poinformował, że do końca listopada br. Marynarka Wojenna rozpoznała 5 obiektów, w tym 4 miny. Stopień zagrożenia pozostałych obiektów określiła jako niski. Stwierdziła, że zły stan min uniemożliwia ich bezpieczny transport na poligon, pozostawiając jako jedyną możliwą opcję neutralizację w miejscu zalegania. Miny zlokalizowane są na obszarze Natura 2000. W celu ich neutralizacji niezbędna byłaby zgoda właściwych organów środowiskowych. W związku z powyższym, nie podjęto neutralizacji zidentyfikowanych obiektów.

Przedstawiciel UM w Gdyni zwrócił się z prośbą o przekazanie analizy ryzyka związanego z zaleganiem tych min. Przedstawiciel MON poinformował, że zwróci się w tej sprawie do stosownej instytucji resortu ON..

8. Przedstawienie informacji nt. przygotowania, na potrzeby realizacji zadań przez Zespół, zbioru definicji, terminów i pojęć dotyczących materiałów niebezpiecznych zalegających w obszarach morskich (MON)

Przedstawiciel MON zreferował przebieg prac oraz zawartość dokumentu oraz poinformował, że MON zamierza wydać materiał w formie publikacji dostępnej dla wszystkich zainteresowanych organów.

Uwagi i propozycje uzupełnień zbioru definicji, terminów i pojęć dotyczących materiałów niebezpiecznych zalegających w obszarach morskich można zgłaszać do 15 stycznia 2025 r.

9. Przedstawienie informacji nt. prac Biura Hydrograficznego Marynarki Wojennej w związku z problematyką zatopionych materiałów niebezpiecznych (MON)

Przedstawiciel BHMW poinformował o sposobie gromadzenia i zakresie danych przetwarzanych przez BHMW.

Przedstawiciel GIOŚ podziękował za dobrą obustronną współpracę w zakresie przekazywania danych z i do bazy BHMW.

Przedstawiciel UM w Gdyni zauważył, że wciąż niska jest świadomość, w szczególności instytutów naukowych, na temat obowiązku przekazywania do bazy BHMW danych hydrograficznych pozyskanych w wyniku badań.

Przewodnicząca wskazała, że wymóg ten jest zawarty zarówno w ustawie z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1125) oraz rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 13 kwietnia 2016 r.

w sprawie przekazywania służbie hydrograficznej danych pomiarowych (Dz.U. z 2016 r. poz. 636), jak również w pozwoleniach lokalizacyjnych.

Przedstawiciel UM w Szczecinie zwrócił uwagę, że nie jest do końca jasne, jaki pomiot ma nakładać kary w wyniku niedopełnienia tego obowiązku. Szef BHMW nie ma delegacji do nakładania sankcji administracyjnych, więc musiałby to robić właściwy terytorialnie dyrektor UM na wniosek Szefa BHMW. Ponadto, kary te są stosunkowo małe w porównaniu z oczekiwanym przez przedsiębiorcę zyskiem wynikającym prowadzonej inwestycji.

Przewodnicząca zaproponowała wystąpienie w imieniu Zespołu do instytutów naukowych o przekazanie danych z badań naukowych. Podstawą tego działania będzie zrealizowanie przez MNISW zadania wyznaczonego w roku 2024 (por. pkt 6 porządku obrad).

10. Przedstawienie informacji nt. międzyresortowej koordynacji i wymiany informacji dot. realizacji działań wymagających udziału partnerów międzynarodowych lub wykraczających poza polskie obszary morskie i przygotowanie informacji nt. prac podejmowanych na forach międzynarodowych (MSZ)

Przedstawiciel MSZ zreferował działania podejmowane przez resort w dziedzinie zatopionych materiałów niebezpiecznych, w szczególności w ramach Organizacji ds. Zakazu Broni Chemicznej (OPCW) oraz zobowiązał się do przekazania Sekretarzowi Zespołu informacji w formie pisemnej po zakończeniu posiedzenia.

11. Przedstawienie informacji nt. analizy POWM w zakresie zatopionych materiałów niebezpiecznych oraz przygotowanie rekomendacji działań wymagających podjęcia przez Zespół (MI/DGW)

Przedstawiciel DGW poinformował, że prace nad analizą trwają, a dokument zostanie przekazany Członkom Zespołu w I kwartale 2025 r.

12. Przedstawienie informacji nt. analizy nt. określenia podmiotów mogących sprawować nadzór nad weryfikacją spełnienia przez wnioskujący podmiot gospodarczy niezbędnych wymagań do prowadzenia działań związanych z bronią chemiczną oraz toksycznymi związkami i ich prekursorami, w tym z ich wydobyciem, neutralizacją i utylizacją (MRiT)

Tuż przed posiedzeniem Zespołu MRiT otrzymał informację o przeprowadzeniu w dniach 4-6 grudnia 2024 r. inspekcji Organizacji ds. Zakazu Broni Chemicznej. W związku z nieobecnością przedstawiciela MRiT omówienie przekazanej Członkom Zespołu analizy odbędzie się na następnym posiedzeniu Zespołu.

13. Przedstawienie informacji nt. analizy wpływu zalegających materiałów niebezpiecznych na ichtiofaunę Morza Bałtyckiego i sektor rybołówstwa wraz z opisem aktualnego stanu (MRiRW)

Przedstawiciel MIR-PIB zreferował wnioski z przeprowadzonych badań i analizy ich wyników.

Przedstawiciel GIOŚ poprosił o zgodę na wykorzystanie przedstawionych wniosków w prowadzonych przez siebie pracach. W odpowiedzi przedstawiciel MIR-PIB poinformował, że opracowanie przekazane Zespołowi można wykorzystać w pracach organów administracji publicznej.

Przedstawiciel MON wyraził uznanie dla zrealizowanego projektu. Jednym z zadań Zespołu jest przygotowanie rekomendacji do modyfikacji monitoringu środowiskowego. W tym zakresie istotna jest współpraca MIR-PIB i GIOŚ. Jednocześnie poinformował, że jeżeli MIR-PIB będzie realizował

w przyszłości dodatkowe badania wpływu BŚT na ichtiofaunę to (jeżeli zasłaby taka potrzeba) byłoby możliwe wsparcie działań Instytutu przez ekspertów resortu ON zajmujących się problematyką BŚT.

Przedstawiciel MIR-PIB poinformował, że przeprowadzenie takich badań jest trudne, ponieważ ze względu na niekorzystne warunki środowiskowe w obszarach składowania BŚT organizmy nie bytują. Brak zatem opracowanej metodyki oceny stanu środowiska morskiego w aspekcie oddziaływania BŚT na ichtiofaunę, a badania laboratoryjne nie oddają tego, co dzieje się w środowisku naturalnym. Niemniej jednak zagrożenie dla ekosystemu mogą stanowić te związki chemiczne, które zawierają arsen, ale nie iperyt, ponieważ iperyt nie akumuluje się w mięśniach ryb.

Przedstawiciel UM w Gdyni zapytał, czy da się w ramach badań oddzielić wpływ na ichtiofaunę paliw kopalnych spalanych na statkach od rozlanych na dnie z wraków. W odpowiedzi przedstawiciel MIR-PIB poinformował, że technicznie byłoby to bardzo trudne i musiałoby się wiązać ze stężeniem określonych związków na danym terenie. Dodatkowym czynnikiem zaburzającym wyniki jest fakt, że ichtiofauna jest w stałym ruchu (przepływa przez różne obszary), a lepiej byłoby takie badania przeprowadzać na organizmach funkcjonujących lokalnie, na niewielkich obszarach.

14. Przedstawienie informacji nt. opracowania wytycznych / stworzenia najlepszych praktyk w zakresie oceny wpływu działań związanych z usuwaniem wraków, substancji ropopochodnych, amunicji konwencjonalnej i chemicznej z Morza Bałtyckiego na ekosystem morski, ze szczególnym uwzględnieniem ssaków morskich i ichtiofauny, stanowiących podstawę do dalszych prac nad opracowaniem konkretnych działań minimalizujących negatywny wpływ na poszczególne elementy środowiska morskiego (MKiŚ/RDOŚ)

Przedstawiciel RDOŚ poinformował, że prace nad wytycznymi trwają we współpracy z IO PAN i zaproponował przedstawienie dokumentu na posiedzeniu w I kwartale 2025 r. przy udziale przedstawicieli IO PAN.

15. Przedstawienie informacji nt. procedowania ustawy o zmianie ustawy o obszarach morskich RP i administracji morskiej (MI DGMiŻŚ)

Sekretarz Zespołu poinformował o zatwierdzeniu projektu ustawy przez SKRM oraz zakończeniu uzgodnień jego treści z Komisją Prawniczą RCL. Obecnie dokument jest przygotowywany do przekazania na RM.

16. Przedstawienie aktualnego stanu realizacji inwestycji wykonywanej w ramach KPO, dedykowanej zatopionym materiałom niebezpiecznym (UM w Gdyni)

Przedstawiciel UM w Gdyni poinformował, że do połowy grudnia 2024 r. UM w Gdyni wybierze wykonawców projektu, a umowy powinny zostać podpisane na przełomie grudnia i stycznia.

17. Przedstawienie bieżących informacji na temat działań związanych z materiałami niebezpiecznymi zalegającymi na obszarach morskich RP, w tym o projektowanych regulacjach prawnych, udziale w szkoleniach, spotkaniach i konferencjach krajowych i międzynarodowych oraz otrzymanych zgłoszeniach na temat zidentyfikowanych materiałów niebezpiecznych lub powiązanych z nimi problemów (Członkowie Zespołu)

Przedstawiciel MON poinformował, że 13 listopada 2024 r. Marynarka Wojenna RP zrealizowała niszczenie 24 z 32 zidentyfikowanych materiałów wybuchowych (pocisków artyleryjskich o kalibrze od 88 do 210 mm). Pozostałe zostaną zniszczone w innym terminie.

18. Sprawy różne / wolne wnioski

Zespół omówił kwestię organizacji w I kwartale 2025 r. posiedzenia z udziałem zaproszonych specjalistów w dziedzinie zatopionych materiałów niebezpiecznych oraz przedsiębiorców. Sekretarz zwrócił się do Członków Zespołu z prośbą o przesyłanie propozycji specjalistów i przedsiębiorców do zaproszenia na posiedzenie Zespołu.

19. Zakończenie posiedzenia

Na tym posiedzenie Zespół zakończył.

Załączniki do protokołu:

Załącznik nr 1 – Lista obecności

Dominika Dłutek-Malinowska

Sekretarz Zespołu

Natalia Zając

Przewodniczący Zespołu

1. Natalia Zając – Ministerstwo Infrastruktury
2. Kamil Rybka – Ministerstwo Infrastruktury
3. Dominika Dłutek-Malinowska – Sekretarz Zespołu; Ministerstwo Infrastruktury
4. Jan Młotkowski – Urząd Morski w Gdyni
5. Zenon Kozłowski – Urząd Morski w Szczecinie
6. Paweł Durys – Ministerstwo Obrony Narodowej
7. Paulina Gonciarz – Ministerstwo Obrony Narodowej
8. Witold Stasiak – Biuro Hydrograficzne Marynarki Wojennej
9. Roman Jaworski – Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
10. Magdalena Kamińska – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
11. Andrzej Zbylut – Ministerstwo Klimatu i Środowiska
12. Cezary Falkiewicz – Ministerstwo Aktywów Państwowych
13. Maciej Kapalski – Ministerstwo Aktywów Państwowych
14. Paweł Pełka – Ministerstwo Infrastruktury
15. Barbara Lewkowska – Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
16. Małgorzata Wierzbicka – Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
17. Joanna Szlinder-Richert – Morski Instytut Rybacki – Państwowy Instytut Badawczy
18. Katarzyna Kordyka – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Szczecinie
19. Szymon Bocheński – Ministerstwo Spraw Zagranicznych
20. Artur Rojek – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
21. Marcin Cygnar – GK ORLEN
22. Piotr Dziubałtowski – GK PGE
23. Grzegorz Figacz – GK PGE
24. Michał Domaradzki – GK PGE